

в ансамбли и по фолклорни събори или при срещата с публика от други райони. Вероятно по такъв път в репертоара на някои петрички и разложки свирачи са се появили: *Граовско хоро*, *Шопско хоро*, *Дайчово хоро*, *Ганкино хоро*, *Еленино хоро*.

Преди десетилетия присъствието на общобългарски танцови мелодии в репертоара на зурнаджиите от Югозападна България, според записания именуван репертоар, е спорадично (*Дайчово хоро* и *Ръченица* в Разлог). Може да се предположи, че изследователите са искали музикантите да им демонстрират предимно локалния традиционен репертоар. Липсата на общобългарски танцови мелодии в тези ранни теренни записи на зурнаджийска музика може да се приеме като доказателство, че по това време зурнаджиите са свирали предимно местен танцов репертоар. Сравнението с днешната ситуация показва, че делът на традиционни местни танци в зурнаджийския репертоар е намалял чувствително, докато общобългарските танци в него са се увеличили. Традиционните местни *хора* са със сложна хореографска структура и за танцуването им са необходими умения, придобивани във фолклорна среда успоредно със социализацията на индивида, осъществявана и чрез обредния и празничния танц. Днес липсват фолклорните институции на тази “танцова социализация”, все по-малко са ситуациите на спонтанно танцуване на *хора* под звуците на традиционния зурнаджийски съпровод. Желанието на съвременника да танцува, да изрази себе си в резонанс с желанията и емоциите на другите намира израз в танцуване на общи, лесни, с “прости стъпки” *хора*. Тъй като не изискват специално знание и обучение, те са във възможностите на съвременния млад човек. С популярността и надрегионалността си такива танци позволяват на хора от различни селища в района, от различни фолклорнодиалектни области и етнически групи – живеещи и празнуващи заедно – да намерят израз на споделения празник с общ и достъпен на всички танц. От *хората* такива танци са *Право хоро* и *Ръченица*.

### Кючеци

Има един танц, който в съвременната зурнаджийска музика е общ както в репертоара на зурнаджиите от различните центрове в Югозападна България, така и в танцовите предпочитания и възможности на разнородната аудитория на тази музика – *кючека*.

*Кючекът* е ориенталски танц с движения на корема, чиито произход се свързва със забавленията на богатите в Египет от професионални танцьори, чужденци от Кадиз – испански цигани. Танцът се характеризира с внезапни обръщания, жив музикален акомпанимент, еротизъм и чувственост, с подчертани движения на долната част на тялото (бедрата и таз). По-късно професионални танцьори от Левант променят танцуването, окарикатурявайки го. *Кючекът* отдавна е надраснал египетско-левантийските си корени и като атрактивен танц е популярен в Европа. На Балканите *кючекът* е познат преди идването на турците, изпълняван е от ромски платени танцьори в градски ханове и кръчми [Vasic, 1997:314-315]. В турската традиционна музика се среща *кючек* – инструментална мелодия за танцуващи момчета [Picken, 1975:524].

В България *кючекът* се схваща като *цигански танц* – и от българи, и от роми. За ромските музиканти типичният *цигански танц* е *кючек* и в тяхното знание за музиката се открива богата информация за танца в детайли: видове *кючеци* (ориенталски, турски, цигански, стар, свободен, арабски и др.), движенията на различни части от тялото при танцуването му (гюбек, корем, бюст, глава, ръце, рамене, таз), женско и мъжко